

CENNET VE İNSANIN SINIRLI ALGISI

Sallû alâ tabîb-i kulûbünâ Muhammed...

İ'lemû eyyühe'l-ihvân fe-inne efdale'l-kitâbi kitâbullah ve enne efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ Muhammedin aleyhissalâtü vesselam ve şerra'l-umûri mühtesâtühâ ve külle muhdesin bid'atün ve külle bid'atin dalâletün ve külle dalâletin ve sâhibehâ fi'n-nâri. Ve bi's-senedi'l-muttasılı ile'n-nebiyyi sallallahu aleyhi ve selleme ennehû kâl:

Gümüşhanevî Ahmed Ziyâuddîn Efendi hazretleri *rahmetullahi aleyh* tarafından telif edilmiş olan *Râmûzü'l-ehâdîs* isimli eserin hemze faslında kaydedildiğine göre *aleyhissalatü vesselam* Efendimiz şöyle buyuruyor;

إِنَّ مَوْضِعَ سَوَاطِئِ فِي الْجَنَّةِ لَخَيْرٌ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا

İnne mevzı'a sevtın fi'l-cenneti le-hayrun mine'd-dünyâ ve mâ fîhâ.¹

“Cennette bir kamçı kadarlık yer muhakkak ki, hiç şüphe yok ki dünyadan ve dünyanın

---

¹ Gümüşhânevî, *Râmûz*, 132, r. 9.

ihativa ettiği her türlü varlık ve zenginlikten daha kıymetlidir.”

O halde mü'min kullar, inananlar, Allahu Teâlâ hazretlerinin vaadine bel bağlayıp vaîdinden, azabından korkanlar cenneti kendilerine nasip edecek olan salih amellere, hayırlara koşsunlar, o hususlarda yarışsınlar.

a. Cinler, Özellikleri ve Ahiretteki Durumları

Diğer bir hadîs-i şerîfte *aleyhissalâtü ves-salam* Efendimiz şöyle buyuruyor;

إِنَّ مُؤْمِنِي الْجِنِّ لَهُمْ ثَوَابٌ وَعَلَيْهِمْ عِقَابٌ
قِيلَ: مَا ثَوَابُهُمْ؟ قَالَ: عَلَى الْأَعْرَافِ وَلَيْسُوا
فِي الْجَنَّةِ قِيلَ: وَمَا الْأَعْرَافُ؟ قَالَ: حَائِطُ الْجَنَّةِ تَجْرِي فِيهِ
الْأَنْهَارُ وَتَنْبُتُ فِيهِ الْأَشْجَارُ وَالنِّمَارُ

Inne mü'minî'l-cinni lehüm sevâbün ve aleyhim ikâbün. Kîle: Mâ sevâbühüm? Kâle: Ale'l-a'râfi ve leysû fi'l-cenneti. Kîle: Ve me'l-a'râfü? Kâle: Hâitu'l-cenneti tecrî fî-hi'l-enhâru ve tenbütü fî-hi'l-eşcâru ve's-simâru.

“Cinlerin mü'min olanlarına sevap ve günahkâr olanlarına, günah işleyenlerine, âsi

olanlarına da ikap vardır.” *Aleyhissalatü ves-selam* Efendimiz böyle buyuruyor. Bu sözü dinleyenler dediler ki;

“Yâ Resûlallah! Onların sevapları nedir? Onlar ne yapacaklar, neye mazhar olacaklar?”

Buyurdular ki; “Onlar Âraf’ta ikâmet ettirilecekler. Salih amel işleyenler, itaatkâr olan cinler Âraf’ta barınacaklar fakat cennete girmeyecekler.”

O halde bir önceki hadîs-i şerîfle de irtibatlandırarak olursak, cennete girmek şerefi, imkânı Allahu Teâlâ hazretleri tarafından sadece insanlara, insan, ins cinsinden olan mahlûklarına lütfedilmiş bir büyük şeref ve büyük imkândır.

Cinler?

Onlar cennete girmeyecekler, Âraf’ta kalacaklar. Yine sordular;

“Yâ Resûlallah! Bu Âraf denilen yer nedir?”

Buyurdu ki; “Bu cennetin çevresidir, duvardır, cidâridir. Oradan nehirler geçer, akar, oradan ağaçlar biter ve meyveler yetişir.”

Demek ki mü'min olan cinler Âraf'ta barınacaklar.

Bu *cin* kelimesi hakkında biraz izahat vermemiz gerekiyor. Kur'ân-ı Kerîm'in müteaddit âyetlerinde *ins* ve *cin* birbirlerinin arkasından zikredilmektedir. *Ins*, "ünsiyet etmek" kökü ve manasıyla ilgilidir. Yani insanların bu maddî varlıklarıyla varlıklar, duygular ve duyular tarafından görülebilen, kavranabilen, ünsiyet edilebilen mahlûklar olması hasebiyle kendilerine bu isim verilmiştir. *Cin* ismi de, Arapça'da "örtmek ve gizlemek" mânasına gelen *cenne* kökünden geliyor.

Cenne, mesela Kur'ân-ı Kerîm İbrahim *aleyhisselam*'ın kıssasını anlatırken;

فَلَمَّا جَنَّ عَلَيْهِ اللَّيْلُ رَأَى كَوْكَبًا

*Felemmâ cenne aleyhi'l-leylü raâ kevkebâ.*² "Kendisini gece örttüğü zaman İbrahim *aleyhisselam* yıldızları gördü." Bir yıldız gördü;

"Bu mu acaba rabbim, bu olabilir mi?" diye düşündü. Sonra onun battığını görünce;

---

² 6/En'am, 76.

“Böyle batıcı, yok olucu şeyler insanların ibadet etmelerine layık varlıklar olamaz. O halde bu yıldızlara tapanlar da yanlış yoldadır. Bu da insanları yaratan, mahlûkatı yaratan zât-ı âlâ olamaz.” diye ayın, güneşin, yıldızların tapınmaya layık olmadığını kendisine Allah Teâlâ'nın verdiği bu akıl nimetiyle buldu.

Bu âyet-i kerîmede *felemmâ cenne aleyhi'l-leylü* diye, “Gece kendisini örttüğü zaman yani gece etrafı kapladığı zaman.” denildiğinde *cenne* kelimesi kullanılıyor.

Sonra Arapça'da *cenân* “kalb” mânasına gelir, yani o da Türkçesi gönül. Gönül de gözle görünmez birşeydir. “Gönlüm kırıldı.” deriz ama insanın parmağı, ayağı kırıldığı gibi görünür bir şey değildir. İnsanın içinde olan bir şeydir, örtülü, o da görünmez bir şeydir.

Sonra “cennet” kelimesi... O da ağaçlarla, bitkilerle, yeşilliklerle örtülüp dibi görünmediği için ağaçlık yerlere Araplar *cenne* kelimesini kullanılır.

İşte *cin* kelimesi de böyle insanların gözleri tarafından, duyuları tarafından görülüp idrak edilemeyen varlıklara verilmiş isimdir.

Aleyhissalatü vesselam Efendimiz *Resûlü's-se-kaleyn*'dir. Hem cinlere hem de insanlara resûl olarak gönderilmiştir. Peygamber olarak, vazifeli olarak iki zümreye gönderilmiştir.

Demek oluyor ki cinler bizim gözlerimizin ve duyularımızın kavrayamadığı, idrak edemediği mahlûklar. “Acaba biz görmüyoruz o halde var mı yok mu?” demeye hiç hacet yok. Çünkü zaten şu bizim gözümüz, kulağımız ve diğer uzuvlarımız, kabiliyetlerimiz tıpkı [radyo gibidir, herşeyi algılayacak kabiliyette değildir.] Radyodan hatırlarsınız, bazı radyoların [iki dalgası,] bazı küçük radyoların [ise] tek dalgası vardır.

“İstanbul’u dinleyeyim.” dersiniz;

“Yok, bu sadece kısa dalgadır, bununla şunlar dinlenir, bunlar dinlenmez.” [der.]

“Ankara’yı açar mısınız?” dersiniz;

“Yok, bunun uzun dalgası yok, orasını almaz.” der.

İşte radyonun nasıl böyle dalgaları varsa insanın da gözleri, kulakları mahdut şeyleri [görecektir ve] duyacak şekilde yaratılmıştır. Mesela bu gözün görmediği daha başka ışıklar

vardır. Ama onu bu sefer hararet vermesi dolayısıyla tanıyoruz. Göz görmez, hiçbir ışık olarak görülmez fakat hararet verir. Sonra kulağımızın duymadığı sesler, ultrasonik dalgalar vardır. Onların fizik kitapları mahiyetlerini anlatır. Demek ki bizim uzuvlarımızın görmesi görmemesi bir şeyin varlığını yokluğunu anlatacak kâmil bir ölçü değildir, zaten mahdut... Dalgalarımız mahdut varlıkları idrak edecek şekilde ayarlanmış.

Diğer bir hadîs-i şerîfte *aleyhissalatü ves-salam* Efendimiz buyuruyor;

إِنَّ نَبِيًّا مِنَ الْأَنْبِيَاءِ شَكَأَ إِلَى اللَّهِ الضَّعْفَ فَأَمَرَهُ بِأَكْلِ الْبَيْضِ

Inne nebiyyen mine'l-enbiyâi şekâ ilal-lahi'd-da'fe fe-emerahû bi-ekli'l-beyzı.

“Peygamberlerden bir peygamber, Allahu Teâlâ hazretlerine vücudunun zayıflığından şikâyet etti.” “Yâ Rabbi! Ben zayıf, halsiz düştüm. İbadetlerimi layıkıyla yapamıyorum. Senin kulluğunu gerektiği şekilde yerine getiremiyorum, halsiz kaldım.” deyince, “Allahu Teâlâ hazretleri de ona yumurta yemesini tavsiye buyurdu.”

Bu hadîs-i şerîften yumurtanın insanı kuvvetlendirici, insanın vücudunu takviye edici bir madde olduğu anlaşılıyor.

b. Sadakaları Başa Kakmamak

Diğer bir hadîs-i şerîfte;

إِنَّ نَفَقَاتَكَ عَلَىٰ أَهْلِكَ وَوَالِدِكَ وَخَادِمِكَ صَدَقَةٌ فَلَا تَنْتَبِ
ذَلِكَ مِنَّا وَلَا أَذًا

İnne nefakateke ilâ ehlike ve veledike ve hâdimike sadakatün fe-lâ zâlike mennen ve lâ ezen.

Enes *radiyallahu anh*'ten rivayet edildiğine göre şöyle buyurulmuş;

“Senin evlâd ü iyâline, ailene, çocuğuna, hizmetçine yaptığın infak, yedirdiğin yemekler, harcadığın paralar, bunların hepsi birer sadakadır. O halde bu sadakaya, başa kakmak ve eza vermek suretiyle, arkasından bunu iptal edici kötü fiilleri ekleme.”

Bir âyet-i kerîmede³ müslümanların sadakalarını başa kakmaları suretiyle, sadaka verdikleri kimselerin gönlünü kırmaları sebebiyle sevaptan mahrum olacağı bildirmiştir. Bir

³ 2/Bakara, 264.

kimse hem sadaka yapar hem de onun sevabını alamaz.

Ne zaman?

İşte onu başa kakar, “Ben sana şunu yapmıştım.” der veya öyle bir tavır takınır ki o şekilde hareket eder ki, “Senin sadakan da hayrın da başına çalınınsın, eksik olsun!” dedirtecek hâle getirir o zavallı fakiri, o infak ettiği kimseyi o hâle getirir. O zaman onun sevabı kalmaz, üstelik günah olur. *Aleyhissalatü vesselam* Efendimiz işte bu noktaya işaret ederek sadakalara ezayı, başa kakmayı, cefayı eklememeyi tavsiye buyurmuş.

Bir husus daha var; demek ki bizim kendi ailemize, kendi çoluk çocuğumuza yedirdiğimiz içirdiğimiz de bir sadakadır. Buradan o müjde de çıkıyor. Hani her müslümanın zaten sadaka imkânı vardır. Allahu Teâlâ hazretleri zengin olsun fakir olsun her müslümana o imkânı lütfetmiştir. Müslümanlıkta “güzel bir söz” dahi sadakadır. “Tatlı dil, güzel yüz, güzel bir söz” dahi sadakadır. İnsanın kendi ailesine, kendi çoluk çocuğuna, hanımına, evindeki hizmetçisine de yedirdiği, içirdiği birer sadakadır.

c. Hacılar Kulağına, Gözüne, Diline Sahip Olurlarsa Geçmiş Günahları Affolunur

Diğer hadîs-i şerîf;

إِنَّ هَذَا يَوْمٌ مَنْ مَلَكَ فِيهِ سَمْعَهُ وَبَصَرَهُ وَلِسَانَهُ غُفِرَ لَهُ مَا
تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ يَعْنِي يَوْمَ عَرَفَةَ

Inne hâzâ yevmün men meleke fîhi sem'ahû ve basarahû ve lisânehû ğufira lehû mâ tekaddeme min zenbihî. Ya'nî yevme arafete.

Peygamber Efendimiz Arefe gününü, kurban bayramından birgün önceki günü kastederek, ki o zaman hacılar arafatta cem olurlar, o günü kastederek buyurdu ki;

“Bugün kim kulağına, gözüne, diline sahip olursa geçmiş günahları affolunur.”

Kişinin gözüne sahip olması, kulağına sahip olması, lisanına sahip olması bunları, Allah Teâlâ'nın, şer'i şerifin, dîn-i mübînin yasak etmiş olduğu yollarda kullanmaması suretiyle olur. Gözüyle nâmahreme, Allah'ın yasak ettiği yerlere bakmaz; kulağıyla çalgı, leviyyât, mâlâyâni gibi boş şeyleri dinlemez; gıy-

bet, dedikodu gibi şeylerle meşgul olmaz; diliyle yalan söylemez, kimseyi ezalandırmaz, cefalandırmazsa onları güzel idare etmiş, onlara sahip olmuş, malik olmuş sayılır. İşte, “Kim böyle gözüne, kulağına, diline sahip olur da kimseyi ezalandırmaz, Allah’ın rızasına uygun hareket etmeyi temin edebilirse, bugün onun yapmış olduğu günahlar affolunur.” buyuruyor Peygamber Efendimiz.

Haccın geçmiş günahları affedeceği daha başka ehâdîs-i şerîfe ile de ifade edilmiştir. “Kim hacceder, kötü söz söylemez, fısk ve fücür ile meşgul olmadan bu vazifesini ifâ ederse anasının onu doğurduğu gündeki gibi günahsız, saf, pak, defter-i âmâli tertemiz olarak döner.” diye hadîs-i şerîf de var.

Ulema bu günahların Allahu Teâlâ ile ilgili, hukûkullahâ müteallik günahlar olduğunu, kul haklarının bundan müstesna bulunduğunu zikretmişlerse de daha başka kimseler kul hakkını dahi Allahu Teâlâ hazretleri bu hacılara affeder; eğer onu ödeme imkânı kalmamışsa. Mesela çocukluğunda veyahut 50 sene, 25 sene önce bir yerde birisine bir zulüm etmiş, bir

haksızlık etmiş. Pişman [olmuş], onu edâ etmek, onun hakkını ödemek istiyor ama elinde imkân yok. Allahu Teâlâ böyle ödeme imkânı, telafi etme imkânı kalmayan günahların hepsini arafatta, o mübarek mahalde yapılan dualarla birlikte hepsini siler, kulu tertemiz eder.

O halde hacca giden muhterem kimseler döndüklerinde taptaze bir hayata başlıyorlar demektir. Ondan sonraki ömürlerine dikkat ederek Allahu Teâlâ'nın rızasını gözetirler dikkat ederlerse kazançlı çıkarlar. Onun için birçok kimse hacca gittikten sonra sünnet-i seniyyeye uygun olarak sakal bırakır, hareketini tanzim eder, sigara içiyorsa onu terkeder, daha başka kötü alışkanlıkları varsa bırakır. İşte hep bu duygu ve bu hareketler bu hadîs-i şerîfteki müjdeye dayanıyor.

d. Özel Durumlarda Hac Vazifesi

Diğer hadîs-i şerîf;

إِنَّ هَذَا أَمْرٌ كَتَبَهُ اللَّهُ عَلَى بَنَاتِ آدَمَ فَأَقْضِي
مَا يَقْضِي الْحَاجُّ غَيْرَ أَنْ لَا تَطُوفِي بِالْبَيْتِ

Inne hâzâ emrun ketebehullâhu alâ benâti âdeme fakdî mâ yekdî'l-hâccu ğayra en lâ tetûfî bi'l-beyti.

Hiz. ÂiŒe, ümmü'l-mü'minîn ÂiŒe-i Sıddîka *radıyallahu anhâ* validemizden rivayet edildiĒine Ēöre denilen mahalle geldikleri zaman kadınlık hâline mâruz kalmıŒ, hayız olmuŒ ve bir odaya çekilip, “Hac ibadetimi yapamayacaĒım bu sebeple iŒim yarım kalıyor, ibadetim yarım kalıyor.” diye üzüntüsünden aĒlamaya baŒlamıŒ. Peygamber *aleyhissalatü vesselam* Efendimiz onun bulunduĒu hücreye girince onu aĒlar durumda görünce sebebini sormuŒ ve demiŒ ki;

“Bu, Allahu Teâlâ hazretlerinin, Hiz. Âdem'in çocuklarına, kadınlara yazmıŒ olduĒu bir haldir. Üzülme, bir erkek hacı ne yaparsa, menâsik-i hacdan neyi ifâ ederse sen de hepsini yap. Fakat sadece Beyt-i Haram'ı, Beytullah'ı tavaf etmeyiver.” diye emir buyurmuŒlar ve haccının inŒaallah böylece tamam olacaĒını kendisine müjdelemiŒtir.

Demek ki fikhî bir husus çıkıyor ortaya ve Allah'ın hikmeti birçok kimsenin de başına ge-

lır. Uzun meşakkatler, masraflar ederek hanımlar oralara giderler ve tam orada bu hayız hâli başlarına gelir ve çok üzülrler. Bizim kafilemizde böyle bir kimse vardı. Hatırlıyorum ağlaya ağlaya çok üzölmüştü. Halbuki üzölecek bir şey yok, bu Allahu Teâlâ hazretlerinin hanımlara nasip etmiş olduğu, yazmış olduğu bir haldir, tabii bir hal. Tavaf hariç şeytan taşlamak, Arafatta, bir önceki hadiste geçen o mübarek mahalde dua etmek, vakfede bulunmak gibi haccın diğer menâsikinin hepsini icrâ eder, tavafı da temizlendikten sonra yapar. Allahu Teâlânın lütf u keremiyle yine haccı tamam olur.

Böyle bir kadının tavaf edememesinin sebebi, Cuma günü de okuduğumuz gibi, hayız ve cünüp olan kimselerin mescidlere girememesinden dolayıdır. Hayız olmuş olan bir kadıncağız veyahut cünüp olmuş olan bir erkek, mesela uyuyup uyandığı zaman böyle bir hal ile karşılaşsa böyle bir kime mescide giremez. Dinimizde yasaktır, haramdır, girerse günahdır. İşte bu sebepten dolayı o kadın Beytullah'a giremeyecek, giremediği için de tavafı yapamayacak ama o hâli başından geçtikten sonra

yıkanır, tavafını yapar, inşaallah haccı makbul olur.

e. Dünya ve Maddiyat Sevgisi İnsanları Helak Eder

Bu hadise Hz. Âişe'nin başından geçmiş ve onun tarafından rivayet edilen bir hadise.

إِنَّ هَذَا الدِّينَارَ وَالذِّرْهَمَ أَهْلَكَا مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ وَهُمَا مُهْلِكَاكُمْ

Inne hâze'd-dînâre ve'd-dirheme ehlekâ men kâne kableküm ve hümâ mühlikâküm.

“Bu dinar ve dirhem var ya, sizden öncekileri bunlar helâk etti. Sizi de bunlar helâk eder, helâk edecek.” buyuruyor Peygamber Efendimiz.

Dinar ve dirhem altından ve gümüşten olan paralara verilen isim. Maksat maddiyât, para, pul... Daha evvel ki ümmetleri helâk eden; bu maddiyâtın, dünya nimetlerinin, dünya lezzetlerinin Allah'ın rızasına, emirlerine, dinin ahkâmına tercih edilmesi, kazanç hırsıyla hareket edilmesidir. Bu ikisi bundan önceki ümmetleri helâk ettiği gibi siz de eğer kendinizi bu para pul sevgisinden kurtaramazsanız ey Ümmet-i Muhammed bunlar sizi de helâk eder.

İsa *aleyhisselam*'dan rivayet edildiğine göre kendisine dünya bir ihtiyar kadın; süslenmiş, ziynetlenmiş, boyanmış, donanmış bir ihtiyar kadın suretinde gösterilmiş. Ona demiş ki;

“Kaç kişiyle evlendin?”

Cevaben, “Sayısını bilmiyorum, sayılacak gibi değil ki; sayısız kimselerle evlendim.”

“Peki, bu evlendiğin kimseleri ne yaptın?

Diyor ki; “Onlar öldüler.”

“Ve sonunda seni dul bıraktılar [öyle mi?]

Diyor ki; “Yok, onların hepsini ben helâk ettim. Onlar beni bırakmadan, boşamadan ben onların hepsini katlettim.” Bunun üzerine İsa *aleyhisselam* diyor ki;

“Bu insanlar ne kadar gafil mahlûklardır ki kendinden öncekilerin böyle helâk olduklarını görürler de yine o helakten ibretlerini alıp ondan uzaklaşmazlar.”

Dünya: *Küllü mâ elhâke an zikri mevlâke fe-hiye dünyâke.* “Seni Mevlây-ı Müteâl hazretlerinden, Allahu Teâlâ hazretlerinden gafil

kılan ne varsa [onların] hepsi dünyadır, dünyalıktır.”

Birşey seni Allah'ın zikrinden, Allah'ın yolundan alıyokoyuyorsa hepsi, ne olursa olsun evlat da olsa, para da olsa, iş de olsa, güç de olsa onlar bu dünya kelimesinin şümulü içine girerler. O halde esas olan insanın âhireti ve Allah'ın rızasının düşünmesidir.

Atâullah-ı İskenderânî hazretleri *el-Hikemü'l-atâiyye*'de çok güzel ifade ediyor; “Kulun Allah tarafından kendisine tekeffül edilmiş olan şey peşinde koşup da asıl kendisinden isteneni ihmal etmesi onun ahmaklığının alâmetidir.” diyor.

Allah kullarına rızkı tekeffül etmiş. “Ey kulum sen merak etme! Sen daha doğmadan önce ben senin rızkını, nerede doğup nerede öleceğini, ne kadar rızka mazhar olacağını takdir ettim, o bakımdan endişe etme ey kulum!” diye bizden ibadet istediği halde [kul kendisine garanti edilmiş rızık peşinde ömür tüketiyor.]

وَذَكِّرْ فَإِنَّ الذِّكْرَ تَنْفَعُ الْمُؤْمِنِينَ وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ مَا أُرِيدُ مِنْهُمْ مِنْ رِزْقٍ وَمَا أُرِيدُ أَنْ يُطْعَمُونَ

Ve zekkir fe-inne'z-zikrâ tenfe'u'l-mü'minîne Ve mâ halaktü'l-cinne ve'l--inse illâ li-ya'büdûne. Mâ üridü minhüm min rızkın ve mâ ürîdü en yut'imûne. ⁴

“Allahu Teâlâ insanları ancak kendisine ibadet etmesi için yarattı. Onlardan rızık ve kendisini it'âm etmesini talep etmiyor. Kendisi asıl mahlûkatın rızıklarını veren kimse-dir.” Bu âyet-i kerîmelerde bunu ifade buyuruyor.

“O halde kulun hareket noktası, düşüncesinin mihrakı Allahu Teâlâ'ya ibadet olacakken onu bir tarafa bırakıp da tekeffül edilmiş, garantisi verilmiş, ezelde takdir edilmiş olan rızıkın peşinde koşması ahmaklığının emaresidir.” diyor Atâullah hazretleri.

Gümüşhanevi hazretleri, “Bu malın ve mülkün helâk edici olmaları bizzat malın kötülüğünden dolayı değildir.” buyuruyor. Ne şer'an ne aklen mal kötü değildir. Malın kötülüğü mal sahibine izafetle olur. Eğer mal sahibi o malı hayra kullanırsa,

نِعْمَ الْمَالُ الصَّالِحُ لِلرَّجُلِ الصَّالِحِ

---

⁴ 51/Zâriyât, 55-57.

Ni'me'l-mâlû's-salihu li'r-raculi's-salihi.

“Salih bir kimseye mal ne kadar çok yakışır, ne iyi olur.” diye hadîs-i şerîfte methedilmiştir.

Onu hayra sarfederse, âhirete transfer ederse, o mal hayırlı bir maldır. Onun kölesi olursa, onun peşinde, onun esiri olursa veya hut kazanılmasında haramlara düşerse, harcanılmasında cimriliğe düşerse; Allahu Teâlâ hazretleri zekâtı ver demiş, vermez; sadaka ver demiş, vermez; hasenât eyle demiş, yapmaz; iyiliklere sarfeyle, yetime dula bak, çevrene dikkat et, ölmeden evvel bu parayı sadaka-i câriye haline getir diye dinimiz emretmiş. Onları yapmazsa tabii bu cimriliğinin, malını olmadık yere sarfetmesinin cezasını çeker. Demek ki bizzat mal kötü değil, onu kullanan şahsın hareketi onu kötü veya iyi yapıyor.

f. Allah Kulun Niyetine Göre

K.Kerim'i ve Hadisleri Zorlaştırır veya Kolaylaştırır

إِنَّ هَذَا الْقُرْآنَ صَعْبٌ مُسْتَصْعَبٌ لِمَنْ كَرِهَهُ مُيَسَّرٌ لِمَنْ
تَبِعَهُ وَإِنَّ حَدِيثِي صَعْبٌ مُسْتَصْعَبٌ لِمَنْ كَرِهَهُ مُيَسَّرٌ لِمَنْ
تَبِعَهُ مَنْ سَمِعَ حَدِيثِي فَحَفِظَهُ وَعَمَلَ بِهِ جَاءَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مَعَ
الْقُرْآنِ وَمَنْ تَهَاوَنَ بِحَدِيثِي فَقَدْ تَهَاوَنَ بِالْقُرْآنِ وَمَنْ تَهَاوَنَ
بِالْقُرْآنِ خَسِرَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةَ

Inne hâza'l-kur'âne sa'bun müste un li-men kerihêhû, müyesserün li-men tebi'ahû. Ve inne hadîsî sa'bun müst bun li-men kerihêhû, müyesserün li-men tebi'ahû. Men semi'a hadîsî fe-hafizahû ve amile bihî câe yevme'l-kıyâmeti mea'l-kur'âni. Ve men tehâvene bi-hadîsî fe-kad tehâvene bi'l-kur'âni, ve men tehâvene bi'l-kur'âni hasire'd-dünyâ ve'l-âhireti.

“Bu Kur’ân-ı Kerîm ağır ve zordur. Onu sevmeyen ondan hoşlanmayan kimse için manasını anlamak, sözünü dinlemek, emrine uymak zor gelir. Ona tâbi olan kimseler için de mânasını anlamak da, ahkamına tâbi olmak da, okunuşunu dinlemek de kolaylaştırılır, lezzetle gelir. Kur’ân-ı Kerîm gibi, benim hadislerim de öyledir. [Hadislerimi sevmeyen, onlardan hoşlanmayan kimse için manasını anlamak, emrine uymak zor gelir. Ona tâbi olan kimseler için de mânasını anlamak da, ahkamına tâbi olmak kolaylaştırılır. Kim] ehâdîs-i şerîfemi dinlerse, hıfzederse, ezberinde, aklında tutarsa ve onunla amel ederse kıyamet gününde Kur’ân-ı Kerîm ile beraber gelir. Kim benim ehâdîs-i şerîfemi, sünnet-i seniyyemi

hafife alırsa Kur'ân'ı da hafife almış olur. Kim Kur'ân'ı hafife alırsa onun dünyası da âhireti de hüsrana, ziyana uğrar, yıkılır gider.”

Burada, hadîs-i şerîf ve Kur'ân-ı Kerîm için önce *sa'ibun*; “zordur, ağırdır” diyor. Ondan sonra *müstes'ibün* veya *müstes'abün*; “zorlaştırılmıştır” diyor. Allahu Teâlâ hazretleri kulun niyetine göre bu ehâdîs-i şerîfeyi de Kur'ân-ı Kerîm'i [de] zorlaştırır veya anlayışını kolaylaştırır. Temiz bir kalple gelirse, temiz bir gönülle dinlerse faydalandırır. Müstağnî davranırsa, hafife alırsa Allahu Teâlâ'nın kâinata ihtiyacı yok.

Eğer bütün bu gördüğümüz görmediğimiz mahlukât Allahu Teâlâ'ya itaat etseler, hiçbiri ibatinden bir zerre bir adım dışarıya çıkmasa, O'nun azametine bu mahlukâtın bunca ibadeti birşey eklemesiz ki. Allahu Teâlâ hazretleri âlemlerden müstağnîdir. Hepsi şirk peşinde olsalar, hepsi isyan halinde olsalar yine azametinden bir zerre eksilmezler. Çünkü “Ol!” der olur, “Olma!” derse mahvolur. O kadar değersiz, bir kelimeye bakan âciz nâciz mahlûklar. O halde iş kulun kalbinde ve niyetindedir.

Kim Kur'ân-ı Kerîm'i ve ehâdîs-i şerîfiyi dinlerken temiz, açık kalple; "Ben şunu dinleyeyim, Allahu Teâlâ'nın emrini ve Allah'ın gönderdiği elçisinin, resûlünün emrini, bir emir de olsa tutayım, ilmim çok değil ama bir dinleyeyim bakayım, bunu tatbik etmeye çalışayım." diye iyi niyetle, gelir dinlerse Allahu Teâlâ kolaylaştırır, ona anlayışını ve tatbikini ikram eder.

O halde biz gönlümüze, niyetimize dikkat etmeliyiz. İlim meclisine gelirken neden geldiğimizi, dinlerken neden dinlediğimizi düşünmeliyiz. Burada dinlemekten maksadın ne olduğunu da ifade ediyor;

Men semi'a hadîsî ve hafizahû ve amile bihî. "Önce dinleyecek, ondan sonra hıfzedecek, hatırında tutacak."

"Aa! Güzel şeylerdi ama ne dedi unuttum."

Olmaz! Hatırında tutacak ve onunla amel edince Allahu Teâlâ onu kıyamet günü Kur'ân-ı Kerîm ile beraber getiriyor. Kur'ân-ı Kerîm ona şefaathçi oluyor.

O halde Resûlullah'ın sünnetiyle Kur'ân-ı Kerîm'i ayırmak mümkün değildir. Allahu Teâlâ hazretleri ile rasûlünü ayırmak mümkün değildir.

“Ben Allah'a inanıyorum, tamam.”

Olmaz! Allah'a inanıyorsan Resûlullah'a inanmazsan bu iş tamam olmaz.

إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ

*İn küntüm tuhibbûnellâhe fe't-tebi'ûnî yuhbibkümüllahü ve yağfir le-küm zünûbeküm.*⁵ “Eğer siz Allahu Teâlâ hazretlerini sevmek iddiasındaysanız, Resûlüne tâbi olmanız lazım.” bu âyet-i kerîmeye göre.

Hadis ile Kur'ân-ı Kerîm birbirinden ayrılmaz. Ya tefsircisidir, hadisler Kur'ân-ı Kerîm'i açıklar. Kur'ân-ı Kerîm “namaz kılın” der, hadisler namazın nasıl kılınacağıнын teferruatını anlatır. Ya izahçısıdır, ya tafsilatını verir ama aynı yoldadır, birbirinden ayrılmaz. İkisi de dinimizin temelidir. Dinimizin, hareketlerimiz, hayatımızın, kaidelerinin temeli Kur'ân-ı

---

⁵ 3/Âl-i İmrân, 31.

Kerîm ve ehâdîs-i şerîfedir. Onu ondan ayırmak mümkün değildir.

إِنَّ هَذِهِ الْآيَاتِ الَّتِي يُرْسِلُ اللَّهُ لَا تَكُونُ لِمَوْتِ أَحَدٍ وَلَا
لِحَيَاتِهِ وَلَكِنَّ اللَّهَ يُرْسِلُهَا يُخَوِّفُ بِهَا عِبَادَهُ فَإِذَا رَأَيْتُمْ مِنْهَا
شَيْئًا فَافْرَعُوا إِلَى ذِكْرِ اللَّهِ وَدُعَائِهِ وَاسْتِغْفَارِهِ

Inne hâzihi'l-âyâtilletî yürsilullâhu lâ tekûnü li-mevti ehadin ve lâ li-hayâtihi velâkinnellâhe yürsilühâ yühavvifü bihâ ibâdehû. Fe-izâ raeytüm minhâ şey'en fe'f-ze'û ilâ zikrillâhi ve duâihi ve istiğfârihî.

“Bazen güneş tutulur, bazen ay tutulur ortalık kararır. Bu gibi hadiseler Allahu Teâlâ hazretlerinin takdir buyurduğu felekî, gök hadiseleridir. Bunların bir kimsenin doğumuyla, vefatıyla, ölümüyle ilgisi yoktur.”

Hâ, falanca muhterem zât öldü, güneş tutuldu.

Yok! O ayrı hadise, ötekisi ayrı hadise.

Peygamber Efendimiz'in oğlu vefat ettiği zaman bu [güneş] tutulma[sı] olunca birbirine bağlamak istediler, [Peygamber Efendimiz;]

“Yok, o ayrı bu ayrı.” buyurdu. Bunlar Allahu Teâlâ'nın âyetleridir, delilleridir, O'nun kudretini, azametini gösterir. Ama bu güneşin,

ayın ve yıldızların hareketleri bir kimsenin doğumu ile, hayatı ile [ölümü ile] ilgili değildir.

“Eğer siz husuf, kûsuf gibi güneş ve ay tutulması gibi hadise görürseniz...” *Fe’f-ze’û ilâ zikrillâhi*. “Allahu Tealâ’nın zikrine koşun.”

Husuf namazı var, kûsûf namazı var: *Allahu ekber* deyip huzuruna durursunuz; “Yâ Rabbi! Sen bu gökleri bunca sonsuzluğuyla, bu yıldızları, ayları, güneşleri bunca intizamıyla yaratmışsın. Senin kudretin azametinin ne kadar büyük!” diye oradan O’nun kudretine, azametine intikal ederek huşû ve huzûr ile namazını kılarırsın, duanı ve istiğfarını edersin. Bunların böyle bir araya gelmek suretiyle dünyayı kararttığı gibi birgün gelip senin de bu hayatının sona ereceğini, bu dünya nizamının da bir gün kalkacağını, kâinatın mahvolacağını, insanların O’nun huzuruna gideceğini düşünürsün. Hatalarını kusurlarını edersin; “Yâ Rabbi! Ben şimdiye kadar ömrümü böyle geçirdim, bu hadise bana ömrümüm bir zaman gelip sona ereceğini hatırlattı. Tevbe yârabbi, estağfirullah el-azîm.” diye istiğfar ve dua ile meşgul olursun. Yoksa bu hadiseler bizâtihi bir kimsenin hayatı ile ölümü ile ilgili maddî, fizikî ilgisi

olan hadiseler değildir, diye buyurmuş Peygamber Efendimiz.

Buradan birçok gazetelerdeki yıldız falı sütunlarına da bir söz geçirmek icap ediyor. Her gazetede “bugünkü falınız” diye vardır. Falanca burçta doğanlar bugün başına şu hadise gelecek. Filanca burçta olanlar bugün şöyle yapmasınlar böyle etmesinler... Bunların dinimizde yeri yoktur. Kim böyle bir şeye inanırsa günah işlemiş, hata etmiş olurlar.

Bir taraftan dinin ahkâmı tenkit ederler, imana saldırırlar, kusurlar bulurlar. Bu devir müspet ilim devridir, şöyledir böyledir diye atarlar tutarlar, ilme aykırı bir çok sözler söylerler, ilmin kabul ettiği dinî ve uhrevî hakikatleri kabule yanaşmazlar; öbür taraftan da en bâtıl, ta asırlar gerisindeki iptidâî insanların, kabilelerin inandığı şeyleri gazete satırlarında büyük yerler ayırıp halka yuttururlar. Büyük bir pazar...

g. Kabirde ve Ahirette Müslümanların Durumu

إِنَّ هَذِهِ الْأُمَّةَ أُمَّةٌ مَرْحُومَةٌ عَذَابُهَا بِأَيْدِيهَا
فَإِذَا كَانَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ نُفِعَ إِلَى كُلِّ رَجُلٍ

مِنَ الْمُسْلِمِينَ رَجُلٌ مِّنَ الْمُشْرِكِينَ قِيْلَ:
هَذَا فِدَاؤُكَ مِنَ النَّارِ

Inne hâzihi'l-ümmete ümmetün merhûmetün azâbuhâ bi-eydiyehâ fe-izâ kâne yevmü'l-kıyâmeti düfi'a ilâ külli racülin mine'l-müslimîne racülün mine'l-müşrikîn fe-yükâlü hâzâ fidâüke mine'n-nâri.

Enes radiyallahu anh'ten rivayet edilmiştir. Peygamber Efendimiz buyuruyor ki;

“Bu ümmet Allah'ın rahmetine mazhar bir ümmettir.” Ümmet-i Muhammed Allahu Teâlâ'nın rahmet ve lütfune mağfired ve mazhar, mükerrem, muhterem bir ümmettir.

“Bunun azabı dünyadadır, biribiri elindedir, kendisi yüzündendir.” Başkasından değil, biribiriyle mücadelesinden, hatalarından, kusurlarından dolayı burada azap görür.

Ama âhirette?

Âhirette Allahu Teâlâ bu muhterem ümmete azap etmeyecektir.

“Kıyamet günü olduğu zaman müslümanlardan her bir şahsa müşriklerden bir şahıs getirilecek teslim edilecek ve bu senin cehennemden feda, âzat olman için bedeldir diye

kendisine teslim edilecektir.” Ve o müşrik cehenneme girecek, müslüman cehennemden âzat ve âzâde olarak Allahu Teâlâ'nın rahmetine, cennetine nâil olacak.

Başka bir hadîs-i şerîfte de, yine bu kitabın başındaki hadîs-i şerîfte; “Her müslümanın cennet ve cehennemde bir yeri hazırlanır.” diyor. “Kıyamet günü olduğu zaman cennetteki makamına kendisi gider. Cehennemdeki o yere de müşriklerden birisi bedel olarak, yahudiden, nasrâniden, imansız[lar]dan bir kimse oraya gönderilir.” diye birkaç hadîs-i şerîfte başta geçmişti.

إِنَّ هَذِهِ الْأُمَّةَ تُبْتَلَى فِي قُبُورِهَا فَلَوْلَا أَنْ لَا تَدَافِنُوا لَدَعَوْتُ
اللَّهَ أَنْ يُسْمِعَكُمْ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ الَّذِي أَسْمَعُ مِنْهُ تَعَوُّوا بِاللَّهِ
مِنْ عَذَابِ النَّارِ تَعَوُّوا بِاللَّهِ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ تَعَوُّوا بِاللَّهِ
مِنَ الْفِتَنِ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَّنَ تَعَوُّوا بِاللَّهِ مِنْ فِتْنَةِ
الدَّجَالِ

Inne hâzihi'l-ümmete tübtelâ fî-kubûrihâ fe-lev lâ en tedâfenû le-de'avtullahü en yüsmi'aküm min azâbi'l-kabri ellezî esmea'uh minhü. Te'avvezû billâhi min azâbi'n-nâr te'avvezû billâhi min azâbi'l-kabri, te'avvezû billâhi mine'l-fiteni mâ zahera minhâ ve mâ

batane te'avvezû billâhi min fitneti'd-deccâli.

“Bu ümmet yani Ümmet-i Muhammed kabirlerinde müptelâ olurlar.” İptilâ, “imtihan” manasında... Bu ümmet kabirlerinde imtihan olacak. Kabire koyulduğu zaman bir melek gelecek;

Men Rabbüke ve men nebiyyüke ve mâ dînüke ve mâ kitâbüke ve mâ kıbletüke? diye [soracak.]

“Senin rabbın kim, söyle bakayım! Sen hangi resûlü tanıyorsun, kime tâbi oldun, hangi kitaba tâbisin, kıblen hangisidir?” diye onun dininden, imanından sorulacak. Bu imtihan, bu iptilâ, kabir iptilâsı vardır.

“Eğer siz defnedilmeyecek olsaydınız Allah’a dua eder ve bu azâb-ı kabri size duyurmasını talep ederdim. Ben bunu işitiyorum.”

Şu işittiğimi size duyurmasını ederdim ama siz bunu duyarsanız, hayatınız altüst olur. Onun için bunu böyle yapmıyorum. Ama Peygamber Efendimiz o azâb-ı kabri, o kabirde azap olan kimseyi azap edilmiş şeklini kendisi duyduğunu ifade ediyor. Onun için diyor ki;

“Allahu Teâlâ hazretlerine cehennem azabından kurtarması için duada bulununuz.” Dua ediniz; “Yâ Rabbi! Sen bizi cehennem azabından, nâr-ı cehîminden âzat eyle, hıfzeyle, bizi oraya sokma yâ Rabbi!” diye Allah'a sığınınız.

“Kabir azabından da Allah'a sığının.” “Yâ Rabbi! Sen beni kabirde azaplandırma!” Çünkü kabir diğer bir hadîs-i şerîfte ifade edildiğine göre;

Ravdatün min riyâdı'l-cenneti ev hufra-tün min huferi'n-nîrâni. “Ya cennet bahçelerinden bir bahçe olur veyahut cehennem çukurlarından bir çukur olur.”

Neye göre?

Oraya defnedilen şahsın dünyadaki hayatına ve gideceği yerin cinsine göre ya cehennem çukurlarından bir çukur olur, ya cennet bahçelerinden bir bahçe olur. Cennetlikse; “Bak senin gideceğin yer burası.” diye sabah akşam cenneteki makamı gösterilir, sevinir. Cehennemlikse, cehennemdeki o azap yeri gösterilir; “İşte bak, senin azaplandırılacağın yer şurası!” diye orada muazzep yapılır. Onun için; “Ey ümmetim! Kabir azabından Allahu

Teâlâ hazretlerine sığınmın.” diye tavsiye buyuyor.

“Gizli ve aşikar fitnelerden de Allah’a sığınmın.” Aşikar fitneler; işte şu dünyanın çeşitli belaları, insanı dinden, hak yolundan alıkoyan çeşitli belalardır.

Gizliler?

Bazı alimler demişler ki bundan maksat insanın iç dünyasındaki fitnelerdir.

İç dünyasında nasıl fitneler olur?

Mesela kendisini ucup kaplar, kendini beğenir. “Ya ben de iyi bir insanım, bayağı bir meziyetlerim var, bayağı bir yüksek kimseyim.” dedi mi helâk olur.

l'câbu'l-mer'i bi-nefsihî. “Kişinin kendi nefsini beğenmesi helakine sebeptir.”

Veyahut kibirlenir. Burnunu yukarı kaldırır; “Ben falanca yerin genel müdürüyüm, ben filanca şeyin söylesiyim böylesiyim, şu mevkinin sahibiyim. Bu kadar malım var bu kadar mülküm var.” der, başkalarına tepeden bakar. İçindeki o histen dolayı Allahu Teâlâ hazretleri ona rahmet etmez. Çünkü, “Kalbinde zerre

kadar kibir olan cennete girmeyecektir.” buyuruyor.

Sonra bir başka fitne, müslüman kardeşine haset eder. Halbuki hadîs-i şerîfte bildiriyor; “Haset, ateşin odunu yeyip bitirdiği gibi salih amelleri bile yer bitirir.”

Bunca oruç tutarsın, zekat sadaka verirsin, haset ettin mi o haset duygusu o senin salih amellerinin sevaplarının hepsini siler götürür. İşte o halde, insanın bir taraftan dıştaki fitnelerden korunmaya çalışması gerekirken bir taraftan da gözlerini basar-ı basîretini gönlüne çevirip gönlünü de fitnelerden, âfetlerden koruması lazım. Kıskançlık, kin, kibir, gazap [gibi] daha başka derûnî hastalıklar, iç hastalıkları, ruh hastalıkları, gönül hastalıkları vardır, onlardan korunması lazım.

İşte bu gizli ve aşikâr fitnelerden dediği, alimlerin bazısı “Gizlisi gönül fitneleridir.” demiş. Bir kısmı da diyorlar ki, bu *mâ zahara minhâ*, olmuş fitnelerdir; ve *mâ batan*, “Henüz olmamış, kuvveden fiile çıkmamış fitnelerdir yani ileride olacak fitnelerdir.” Bu söz-

ler; “Ey ümmetim! Olmuş ve olacak fitnelerden Allah’a sığınmanın manasındadır.” diye izah edenler de var.

Bir de, “Deccal’ın fitnesinden de ey ümmetim Allahu Teâlâ hazretlerine sığın.” diye buyuruyor.

Deccal âhir zamanda çıkacak büyük bir yalancıdır. Öyle büyük bir yalancıdır ki birçok insanları kandıracak ve ulûhiyet iddia edecek; “Ben tanrıyım.” diyecek ve birçok insanları kandıracak. Ama müslümanlar, mü’min kullar “yalancı!” diyecekler; “Sen bize Resûlümüzün, Peygamber Efendimiz’in haber verdiği o meşhur yalancısın, sana inanmıyoruz!” diyecekler. Ölüyü diriltti, şunu yaptı, bunu yaptı gibi harikulade şeyler gösterdiği halde onun yalancılığı zâhir olduğu için onu basar-ı basîreti olan, sünnete bağlı olan onu anlayacak, Allah’ın yolunda yürüyen kimseye onun zararı olmayacak. Ama birçok kimseleri harikulade hokkabazlıklarıyla kendisinin ulûhiyetine inandıracak. Bu büyük bir fitne, birçok kimse buna inanacak.

Allah bizi hıfz eylesin, bu durumlara, bu hallere düşürmesin.

Peygamber Efendimiz; “Ondan da ey ümmet-im Allah’a sığının!” buyuruyor.

h. Ganimet nedir? Nasıl Taksim Edilir?

إِنَّ هَذِهِ مِنْ غَنَائِمِكُمْ وَإِنَّهُ لَيْسَ يَحِلُّ لِي فِيهَا إِلَّا نَصِيبِي
مَعَكُمْ إِلَّا الْخُمْسَ وَالْخُمْسُ مَرْدُودٌ عَلَيْكُمْ فَأَتُوا الْخَيْطَ
أَوَ الْمَخِيطَ وَأَكْثَرَ مِنْ ذَلِكَ وَأَصْغَرَ وَلَا تَعْلُوا فَإِنَّ الْعُلُولَ نَارٌ
وَعَارٌ عَلَى أَصْحَابِهِ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَجَاهِدُوا النَّاسَ فِي
اللَّهِ تَعَالَى الْقَرِيبَ وَالْبَعِيدَ وَلَا تَبَالُوا فِي اللَّهِ لَوْمَةً لَائِمَ
وَأَقِيمُوا حُدُودَ اللَّهِ تَعَالَى فِي الْحَضَرِ وَالسَّفَرِ وَجَاهِدُوا فِي
سَبِيلِ اللَّهِ تَعَالَى فَإِنَّ الْجِهَادَ بَابٌ مِنْ أَبْوَابِ الْجَنَّةِ عَظِيمٍ
وَإِنَّهُ يُنَجِّي اللَّهُ بِهِ مِنَ الْهَمِّ وَالْغَمِّ

*Inne hâzihî min ğanâimiküm ve innehû
leyse yahillü lî fîhâ illâ nasîbî me’aküm ille’l-
humuse. Ve’l-humusü merdûdün aleyküm fe-
eddû’l-hayta ve’l-mihyata ve eksera min
zâlike ve esğara. Ve lâ teğullû fe-inne’l-ğulûle
nârun ve ârun alâ ashâbihî fi’d-dünyâ ve’l-
âhireti. Ve câhidü’n-nâse fillâhi teâlâ el-
karîbe ve’l-ba’îde. Ve lâ tübâlû fillâhi lev-
mete lâim ve ekîmû hudûdellâhi teâlâ fi’l-ha-
dari ve’s-seferi ve câhidû fî sebîllahi teâlâ.
Fe-inne’l-cihâde bâbün min ebvâbi’l-cenneti
azîmün. ve innehû yüâhu bihî mine’l-hemmi
ve’l-ğammi.*

Ganimet mevzuunda[ki] bu uzun hadîs-i şerîf Ubâde b. Samit *radıyallahu anh*'ten rivayet edilmiş. Peygamber Efendimiz;

“Bu mallar sizin ganimetlerinizdir. Sizin her birinize bu ganimetten taksim edildiği zaman ne miktar düşüyorsa benim de üzerime düşen o kadardır.” buyuruyor.

Her ferde bölündüğü zaman hisse ne kadar düşüyorsa benim de hissem bu ganimetten o kadardır. Yalnız âyet-i kerîmede tasrih edildiği gibi [ganimetin] beşte biri istisna edilir. Müslümanların harp yoluyla düşmanla savaştıkları zaman elde ettikleri malların beşte biri ilk önce kenara ayrılır. Geriye kalanı mücahitler arasında, ümmetin o savaşa iştirak eden fertleri arasında taksim edilir. “O beşte bir hariç bu ganimetten her birinizin hissesine düşen ne ise benim de hissem odur. Ben peygamberim diye bana bir istisna yoktur.”

Ve'l-humusü merdûdün aleyküm. “Bu ayrılan beşte biri de yine müslümanların işi içindir.” Onların cihat hazırlığı, silah hazırlığı için, yetimleri, fakirleri, fukarası, hastaları için, topluluğu ilgilendiren diğer hizmetler için.

Peygamber Efendimiz; “O da yine benim şahsıma değil.” buyuruyor.

“O halde ey savaşa iştirak eden gaziler! Bir iplik, bir iğne bile olsa, bundan çok da az da olsa hepsini getirin yığın şuraya ve ganimet malından bir şey saklamayın, aşırmayın.”

Bir iğne de olsa, bir iplik parçası, bir takunya bağı bile olsa [getirin.] Bu ganimet parçasıydı, kâfirle çarpışırken yere düştü, yerden aldım diye buraya getirin, üzerinizde kalmasın.

“Çünkü böyle üzerinizde kalıp kendinize mal etmiş olsanız, bu sizin için dünyada da âhirette de ârdır, utanç vesilesidir ve ateştir.” Kim ateş almak isterse, oradan bir parça; küçüktür canım, onun ehemmiyeti yoktur diye alsın. Alamaz! Hepsini getirip ortaya dökacaksınız.

Ve devamında buyuruyor ki;

“Bu kâfirlerle, bu müşriklerle, bu sizin dininizi önlemeye çalışan kimselerle Allahu Teâlâ'nın rızasının olduğu istikamette dünyanın düzeltilmesine mani olan kimselerle Allah

rızası için uzakta olsunlar, yakında olsunlar cihad ediniz.”

Niye cihadı emrediyor?

Uzak olsunlar yakın olsunlar bunlarla cihat ediniz. Cihaddan korkmayın. Bazı şeyler vardır ki insana ağır gelir, korkunç gelir ama onlarda başka hayırlar vardır.

Şerhte ifade edildiğine göre bu cihat düşmanla da olur insanın kendi nefsiyle de olur. Çünkü bir müslümanın en büyük düşmanı;

أَعْدَىٰ عَدُوِّكَ نَفْسُكَ الَّتِي بَيْنَ جَنْبَيْكَ

A'dâ aduvvüke nefsükelletî beyne cenbeyke. “Şu senin iki omuzun arasındaki kendi nefsidir.”

En büyük düşmanın dışarıda değil içeridedir. Sabahleyin yorganı başından aşağı o çektirtir, parayı elinde sımsıkı tutturup cebinden o dışarı çıkarttırmaz. Başkasına haksızlığı da o yaptırtır. Hayırları o önler, şerleri de o yaptırtır.

O nefis, her türlü [kötülüğü emreder;]

إِنَّ النَّفْسَ لِأَمَّارَةٌ بِالسُّوءِ إِلَّا مَا رَحِمَ رَبِّي

*Inne'n-nefse le-emmâretün bi's-sûi illâ mâ rahime rabbî.*⁶

“Allahu Teâlâ'nın rahmedip müstesna tuttukları başka kullar var ama ekseriyetle bu nefis çok çok kötülüğü emreder.”

En büyük düşman o nefisdir. O nefisle çarpışın, o nefisle cihat edin. O en büyük cihadıdır. Hatta Peygamber Efendimiz bir savaştan döndüklerinde; “Şimdi büyük savaşa gidiyoruz.” dedi. Yaptığımız çarpışma küçük savaştı, şimdi büyük savaşa gidiyoruz. “Evimizde, beldemizde kendi kendimize yaptığımız savaş büyük savaştır.” diye bu nefsin kötü arzularıyla uğraşmak meselesine işaret buyurdu.

Ve lâ tûbâlû fillâhi levmete lâim. “Ve Allah yolunda kınayanın, ayıplayanın kınamasından çekinmeyin, varsın kınasın.” Allahu Teâlâ bana emretti, ben bu tebliğimi yapacağım. Allahu Teâlâ bunu bana emretti, ben buradaki hizmetimi göreceğim. Allahu Teâlâ bana şu işi yapmayı emretti yapacağım diye Allah'ın emrini yapmakta, kınayanın, ayıplayanın ayıplamasına aldırmayın.

---

⁶ 12/Yusuf, 53.

“Şimdi namaz kılırsam görürler ayıplarlar.”

Ayıplasınlar, Allah emrediyor. Ser seccadeyi meydanın orta yerine, namazın geçecekse kıl [namazını.] Veyahut zekâtını ver, veyahut bir kötülüğü men edeceksen; “Dur, bu yanlış iştir.” de, men et. Allah yolunda [iken] kınayacaklar, “Şunun hâline bak! Söylediği söze bak! Burada da bu olur mu?” gibi laflar söyleyecekler diye hiç çekinme.

“Allahu Teâlâ’nın ahkâmına riayet edin. Hazarda olsun, seferde olsun, mukim iken olsun, misafir iken olsun Allahu Teâlâ’nın ahkâmına riayet edin.” Hududullah, Allah’ın ahkamı neyse onlara uyun.

“Ve Allahu Teâlâ hazretlerinin dinini yaymak hususunda Allah yolunda cihat edin. Cihad cennetin büyük kapılarından bir kapıdır. Cennetin kapılarından büyük bir kapıdır. Kim cihada girişirse o kapıdan cennete girmeye vesile olur ve o üzüntüden, gamdan kulları kurtarır.”

Bizim çektiğimiz sıkıntılar, bizim üzüntülerimizin cümlesi hep cihadı terk etmektendir.

“Kim Allah yolunda cihadı terk eder de sabanının sapına yapışır tarlasıyla ziraatıyla ticaretiyle sanatıyla meşgul olursa, o kavme Allah öyle bir azap gönderir ki işlerindeki salih kimseler, ‘Yâ Rabbi! Bu ümmete acı, bunlardan bu belayı def et.’ diye dua ederler ederler de [duaları] kabul olmaz.” diyor hadîs-i şerîflerde.

Cihad terk edilmeyecek, *emr-i bi’l-mâruf nehy-i ani’l-münker* terk edilmeyecek. Bu müslümanın hiçbir zaman bitmeyen, üzerinden kaldırılmayan vazifesidir.

Bu uzun hadîs-i şerîf de bunu ifade ediyor.

i. Kalplerin Temizlenmesi nasıl Olur?

Sonraki hadîs-i şerîf;

إِنَّ هَذِهِ الْقُلُوبَ تَصْدَأُ كَمَا يَصْدَأُ الْحَدِيدُ إِذَا أَصَابَهُ الْمَاءُ قِيلَ:
يَا رَسُولَ اللَّهِ وَمَا جَلَاؤُهَا؟ قَالَ:
كَثْرَةُ ذِكْرِ الْمَوْتِ وَتِلَاوَةُ الْقُرْآنِ

Inne hâzihi’l-kulûbe tesda’ kemâ yesdau’l-hadîdü izâ esâbehü’l-mâü kîle yâ

*Resûlallahi ve mâ cilâuhâ? Kâle kesretü zikri'l-mevti ve tilâvetü'l-kur'âni.*⁷

Abdullah b. Ömer *radıyallahu anh*
'ten rivayet edildiğine göre Peygamber
Efendimiz;

“Bu gönüller, su değen demirin paslandığı
gibi paslanır.” buyuruyor. Şu kalpler, şu gönül-
ler suya batmış, ıslanmış, rutubetli yerde kal-
mış demir nasıl paslanırsa öyle paslanır, vazife
görmez hâle gelir, diyor. Onun üzerine ashâb-
ı kirâm sordular;

“Yâ Resulallah! Bunların parlatılması, bu
paslarının, kirlerinin temizlenmesi nasıl olur?
Bunun çaresi nedir? Bu paslı gönülleri, karar-
mış, çalışmaz hâle gelmiş gönülleri çalıştırma-
nın yolu nedir?” diye sordular. Peygamber
Efendimiz iki çare ifade etti, birisi;

Kesretü zikri'l-mevti. “Ölümü çok anmak-
tır.”

Ölümü anarsan o gönlün pası gider. Ne ka-
dar çok ölümü düşünürsen [o gönlün pası o ka-

---

⁷ Gümüşhânevî, *Râmûz*, 134, r. 1.

dar silinir.] İstersen o ölüm sahnesini de tahayyül et. Şimdi azrail geldi canımı alıyor... filan diye. İstersen nasıl düşünürsen düşün, ölümü çok andın mı insanın gönlünün pası silinir, cilalanır. Diğeri de;

Ve tilâvetü'l-kur'âni. “Kur'ân-ı Kerîm'i çok okuduğu zaman.” [insanın gönlünün pası silinir, cilalanır.]

Kur'ân-ı Kerîm şifadır; maddî şifadır, manevî şifadır. Hastaya da okusan, hastalığı da iyi eder; derde de okusan, derdi de geçirir. Gönül pasını gidermek için okusan, gönlün pasını da giderir. Cinne, şeytana çarpılsan, uğrasan, ondan da insanı kurtaracak yine Kur'ân-ı Kerîm'dir.

Allahu Teâlâ hazretleri Kur'ân-ı Kerîm'inden ve Resûl-i Edîbi'nin sünnen-i seniyyesinden cümlemizi ayırmasın. Rızasına uygun, sünnet-i seniyyeye muvafık, Peygamber Efendimiz'i güzel örnek olarak alarak ömrümüzü ona göre geçirmeyi cümlemize ihsan eylesin.

Sübhâne rabbike rabbi'l-izzeti ammâ yesifûn ve selâmün ale'l-mürselîn ve'l-hamdü lillâhi rabbi'l-âlemîn.

el-Fâtiha...

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN
15 Şa'bân 1420 / 24.11.1999

[Bütün HADİS DERSLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

